

КОРЕКЦІЙНО-РЕАБІЛІТАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ: СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ У НАЦІОНАЛЬНОМУ ТА СВІТОВОМУ ВИМІРІ

*Присвячено 15-річчю заснування
випускової кафедри спеціальної та інклюзивної освіти*

МАТЕРІАЛИ
VI МІЖНАРОДНОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка
Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка
НАПН України
Факультет спеціальної та інклюзивної освіти НПУ імені М. П. Драгоманова
Університет Коменського м. Братислава (Словаччина)
Grand Canyon University (США)
Великотирновський університет імені Кирила і Мефодія (Болгарія)
Мюнхенський технічний університет (Німеччина)
Нішський університет (Сербія)

«КОРЕКЦІЙНО-РЕАБІЛІТАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ: СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ У НАЦІОНАЛЬНОМУ ТА СВІТОВОМУ ВИМІРІ»

Матеріали

VI Міжнародної науково-практичної онлайн-конференції,

**присвяченої 15-річчю заснування
кафедри спеціальної та інклюзивної освіти
Сумського державного педагогічного університету
імені А. С. Макаренка**

25 листопада 2020 року

Суми – 2020

УДК 376Ю1-056.26:37.013.77(477+100)(063)

К 66

*Рекомендовано до друку вченою радою
Навчально-наукового інституту педагогіки і психології
Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка
(протокол № 5 від 30 листопада 2020 року)*

Редакційна колегія:

Дегтяренко Т. М. – доктор педагогічних наук, професор;

Колишкін О. В. – кандидат педагогічних наук, доцент;

Боряк О. В. – доктор педагогічних наук, доцент;

Бондаренко Ю. А. – доктор педагогічних наук, професор;

Сбруєва А. А. – доктор педагогічних наук, професор;

Кондратюк С. М. – кандидат педагогічних наук, професор;

Кульбіда С. В. – доктор педагогічних наук, професор;

Кузікова С. Б. – доктор психологічних наук, професор;

Козлова О. Г. – кандидат педагогічних наук, професор;

Кобильченко В. В. – доктор психологічних наук, ст. науковий співробітник;

К 66 **Корекційно-реабілітаційна діяльність: стратегії розвитку у національному та світовому вимірі** : матеріали VI Міжнародної науково-практичної онлайн-конференції (25 листопада 2020 року, м. Суми). – Суми : Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2020. – 350 с.

Збірник матеріалів VI Міжнародної науково-практичної онлайн-конференції присвячений актуальним питанням у напрямку розв'язання широкого кола соціальних, науково-методологічних, психолого-педагогічних і медичних проблем щодо забезпечення життєдіяльності людей з особливими освітніми потребами та вивчення цього досвіду у вітчизняній і закордонній системах.

Видання містить матеріали наукових доповідей викладачів закладів вищої освіти, науковців науково-дослідних установ, докторантів, аспірантів, магістрантів, практичних працівників сфери охорони здоров'я, освіти, соціального захисту населення, батьків, представників органів державного і місцевого самоврядування, недержавних громадських організацій, підприємств та інших установ.

Редакційна колегія не несе відповідальності за достовірність інформації, опублікованої у збірнику. При користуванні матеріалами посилання на збірник праць та авторів є обов'язковим.

УДК 376Ю1-056.26:37.013.77(477+100)(063)

©Колектив авторів, 2020

©Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2020

Лебедик Л. В. Підготовка фахівців для системи спеціальної освіти на засадах педагогічного менеджменту.....	316
Миронова С. П. Уніфікація професійної діяльності вчителя-дефектолога – крок до розвитку професії чи її знищення?	320
Павленко Ю. В. Методичні рекомендації з розвитку пізнавальної активності в дітей з особливими освітніми потребами в умовах інклюзивного класу.....	323
Пашковець Н. О. Розвиток комунікативних навичок і вмінь дітей з інтелектуальними порушеннями засобом театральної діяльності.....	327
Прядко Л. О. Педагогічна підтримка дітей з когнітивними порушеннями у закладі загальної середньої освіти	331
Супрун Д. М. Стратегічні напрямки професійної підготовки спеціальних психологів.....	334
Сущенко О. М. Формування професійних якостей майбутніх педагогічних працівників та фахівців з фізичної реабілітації в системі корекційно-реабілітаційної допомоги дітям та особам з інвалідністю	338
Стрельников В. Ю. Застосування засобів сучасних технологій навчання у підготовці кадрів для системи спеціальної освіти.....	346

дітей, формування професійної компетентності у сфері розвитку, реабілітації дітей із інвалідністю та формування їх інформаційно-комунікаційної компетентності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Наролина, В. И. (2008). Развивающий эффект процесса формирования межкультурной коммуникативной компетентности специалиста. Высшее образование сегодня, 5, 23-25 (Narolina, V. I. (2008). Developing effect of the process of forming of cross-cultural communicative competence of specialist. Higher education today, 5, 23-25).

2. Веретенникова, А. Е. (2008). Развитие иноязычной письменной коммуникативной компетентности у студентов в соответствии с Болонским процессом. Высшее образование сегодня, 5, 26-30 (Veretennikova, A. E. (2008). Development of foreign writing communicative competence for students in accordance with the Bolonskim process. Higher education today, 5, 26-30).

3. Волошко, Л. Б. (2006). Формування професійної компетентності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації у процесі вивчення медико-біологічних дисциплін. Видавництво НПУ імені М. П. Драгоманова, 20-23 (Voloschko, L. B. (2006). Forming of professional competence of the future specialists on a physical rehabilitation in the process of study of medical-biological disciplines. Publishing House of the NPU named of M. P. Drahomanov, 20-23).

4. Краевский, В. В. (2001). Методология педагогики. Чебоксары : Чуваш. ун.-т (Kraievskii, V. V. (2001). Methodology of pedagogics. Cheboksary : Chuvash. un.-ty).

5. Маркова, А. К. (1996). Психология профессионализма. М. : Международный гуманитарный фонд «Знание» (Markov, A. K. (1996). Psychology of professionalism. M.: International humanitarian fund «Knowledge».

УДК: 376:316.6

Стрельников Виктор Юрійович

доктор педагогічних наук, професор, доцент
кафедри спеціальної освіти і соціальної роботи
Полтавського національного педагогічного
університету імені В. Г. Короленка

ЗАСТОСУВАННЯ ЗАСОБІВ СУЧАСНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ У ПІДГОТОВЦІ КАДРІВ ДЛЯ СИСТЕМИ СПЕЦІАЛЬНОЇ ОСВІТИ

Актуальність проблеми застосування засобів сучасних технологій навчання у підготовці кадрів для системи спеціальної освіти породжена усвідомленням викладачами відриву педагогічної науки від практики. Сучасні інноваційні технології створюють можливості для інтенсифікації підготовки кадрів для системи спеціальної освіти, пропонуючи для цього відповідне навчально-методичне забезпечення.

Аналіз наукової і навчальної літератури [1-6 та ін.], показав, що поза увагою дослідників залишається практичний аналіз сучасних технологій та можливостей пропонованого ними навчально-методичного забезпечення для підготовки кадрів системи спеціальної освіти.

Метою дослідження став пошук ефективних засобів сучасних технологій навчання – електронного, проєктного і кооперативного навчання – стосовно забезпечення підготовки кадрів для системи спеціальної освіти.

Виклад основного матеріалу розпочнемо із застереження, що технології навчання, взяті для розгляду [1, с. 171–173; 2, с. 60–64; 3, с. 22–25; 6, с. 749–760], є інноваційними, бо заперечують домінуючу нині лекційно-семінарську систему навчання. Їх інколи називають технологіями четвертого покоління. Технології попередніх трьох поколінь є дидактоцентричними і відрізняються за суб'єктністю студента.

Електронне навчання (e-learning) має ключовою особливістю широкий доступ до освітніх ресурсів, гранично опосередковану роль викладача та самостійну й автономну роль студента. Важливим для забезпечення підготовки кадрів системи спеціальної освіти є використання сучасних інформаційно-комунікаційних засобів: електронний опорний конспект, електронний підручник, теоретико-довідковий модуль, електронний задачник, електронний лабораторний практикум, автоматизована навчальна система, комплексний комп'ютерний тренажер, функціональний комп'ютерний тренажер, система автоматизованого проєктування, автоматизована інформаційна система, автоматична система контролю знань, експертна навчальна система, автоматизована система наукових досліджень, віртуальне середовище, електронні засоби навчання для ділових ігор тощо [1, с. 171–173; 2, с. 60–64].

Технології проєктного навчання (projective education), поширені у країнах Європи і США, пропонують свої засоби навчально-методичного забезпечення підготовки кадрів для системи спеціальної освіти. Так, студент працює над проєктом, проходить такі етапи (європейський варіант): 1) постановка мети: виявлення проблеми, протиріч; формулювання завдань; 2) обговорення можливих варіантів дослідження, порівняння передбачуваних стратегій, вибір способів; 3) самоосвіта й актуалізація знань за консультативної допомоги викладача; 4) планування ходу діяльності, розподіл обов'язків; 5) дослідження: вирішення окремих

завдань, компонування; 6) узагальнення результатів і висновки; 7) аналіз успіхів і помилок; 8) корекція і перехід до нового проєкту. Проєкт є індивідуальним, але він може бути й результатом скоординованих дій групи студентів. Функція викладача полягає в допомозі студентам у пошуку інформації, їх заохоченні, координації процесу, забезпеченні зворотного зв'язку з роботою студентів над проєктом.

В американському варіанті алгоритм технології проєктного навчання та структура діяльності студента і викладача мають аналогічний вигляд: перший етап – підготовка проєкту: визначаються тема і мета, студенти обговорюють предмет дослідження з викладачем, одержують консультації, формулюють мету, а викладач розкриває перспективи дослідження, мотивує, консультує; другий етап – планування: визначаються джерела інформації, способи збору й аналізу інформації, форми звіту, критерії оцінювання результатів і процесу, розподіл ролей (дослідник, редактор, доповідач, референт, секретар, експерт тощо); студенти виробляють план дій, формулюють завдання дослідження, а викладач коректує, пропонує ідеї, допомагає прогнозувати результат; третій етап – дослідження: підбір інформації, вирішення поставлених завдань здійснюють студенти з використанням відповідного інструментарію (інтерв'ю, опитування, спостереження, експеримент, робота з довідковою літературою); четвертий етап – узагальнення результатів дослідження: студенти аналізують інформацію, структурують її, формулюють висновки; п'ятий етап – звіт-подання результатів: студенти звітують у формі усної доповіді, співдоповідей, рефератів, курсових робіт, стендового матеріалу, письмових звітів, брошур тощо, а викладач на рівних з студентами слухає, ставить запитання, коректує; шостий етап – завершальний, – оцінювання результатів і процесу: студенти визначають рейтинг учасників проєкту, проводять самооцінку, а викладач оцінює їхню роботу і мотивує майбутні дослідження.

Телекомунікаційні проєкти (telecommunication projects) є найбільш перспективними і результативними. Однак, як показала практика, такими вони є тоді, коли відповідають основним вимогам методу проєктів: 1) наявність значимої для студента проблеми в дослідницькому і творчому плані, вирішення якої вимагає інтегрованих знань і дослідницького пошуку; 2) практична, теоретична, пізнавальна значимість передбачуваних результатів; 3) самостійна (групова, парна, індивідуальна) діяльність студентів; 4) структурування змістовної частини проєкту;

5) використання дослідницьких методів; 6) використання під час спільних досліджень методів «мозкової атаки», «круглого столу», статистичних методів, творчих звітів тощо [2, с. 60–64].

Незважаючи на великі можливості, проектне навчання не може у сучасних умовах інформаційно-технологічної революції виконати основне соціальне замовлення надання навчально-методичного забезпечення для підготовки кадрів системи спеціальної освіти. Це вимагає відмови від адаптивно-дисциплінарної моделі засвоєння знань на користь моделі особистісно-центрованої, проективної освіти. Оскільки студент не лише одержує розрізнені знання, а й сам «конструює» їх і себе у світі, нашу увагу привернули можливості проективної освіти (projective education), яка розглядається досить широко – як галузь соціального життя, в якій створені умови, необхідні для проектування напряму його життєдіяльності.

Практика показує, що й сьогодні викладачі відчують недостатність психолого-педагогічної підготовки, турбуються про виконання навчальних планів, а ніж про особисті й життєві плани студентів, не можуть впливати на забезпечення підготовки кадрів для системи спеціальної освіти засобами сучасних технологій навчання. Саме від запровадження проективної освіти багато в чому залежить не лише якість даного процесу, а й інтеграції України у європейську спільноту, вирішення завдання демократизації суспільства.

Застосування принципів проективної освіти показало, що, коли освіта є засобом реалізації студентом власного проекту життєвого шляху, радикально змінюється і роль викладача. Від авторитарної моделі передачі «абсолютної істини» він переходить до викладання як способу залучення студента до цінностей і технологій добування особистісно-значимих знань, які сприяли породженню уявлення про спеціальну освіту і реалізації життєвого проекту.

Навчально-методичне забезпечення технології кооперативного навчання (cooperative learning) для підготовки кадрів системи спеціальної освіти також може мати важливу роль. Так, студенти організуються в групи по шість осіб для роботи над навчальним матеріалом зі спеціальної освіти, що розбитий на фрагменти (логічні чи значеннєві блоки). Кожний член групи знаходить матеріал для вирішення певної проблеми. Потім студенти, які вирішують однакові проблеми, але входять до різних груп, зустрічаються й обмінюються інформацією, що називається «зустрічню експертів». Після неї вони повертаються у свої групи і розповідають іншим

про нові шляхи вирішення означеної проблеми, інші, у свою чергу, доповідають про вирішення своєї частини завдання. Студенти зацікавлені у тому, щоб усі партнери сумлінно виконали свої завдання, адже це впливає на їхню підсумкову оцінку. Звітують за якість засвоєння модуля кожний студент окремо і вся команда в цілому під час модульного контролю, коли кожному студенту випадають будь-які запитання з цієї інтегрованої теми [3, с. 22–25]. Усі студенти проходять індивідуальний контрольний зріз, який і оцінюється. Результати студентів підсумовуються і команда, яка набрала найбільшу суму балів, відзначається.

Висновки. Таким чином, для підготовки кадрів системи спеціальної освіти великі можливості створює сучасне навчально-методичне забезпечення електронного, проєктного і кооперативного навчання. Означену підготовку з урахуванням сучасного навчально-методичного забезпечення технологій навчання маємо будувати на основі алгоритму дій суб'єктів навчання, що гарантує досягнення результату.

ЛІТЕРАТУРА

1. Лебедик Л. В. Дидактичні можливості електронних підручників. Сучасна середня освіта: інновації, методологія, теорія, практика. Тези доповідей на міжрегіональній наук.-практ. конф., 7 жовтня 2014 р. / За заг. ред. І. М. Бобер. Кременчук : ПП Щербатих О. В., 2014. 348 с. С. 171–173.
2. Лебедик Л. В. Проєктування інформаційних технологій фахової підготовки майбутніх педагогів. дик. Педагогічні науки. Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2017. Вип. 71. 188 с. С. 60–64.
3. Лебедик Л. Розвиток лідерства майбутніх менеджерів у технологіях кооперативного навчання. Шлях освіти. 2008. № 3. С. 22–25.
4. Селевко Г. К. Современные образовательные технологии. М. : Нар. образование, 1998. 256 с.
5. Чернилевский Д. В. Дидактические технологии в высшей школе : учеб. пособ. для вузов. М. : ЮНИТИ-ДАНА, 2002. 437 с.
6. Lebedyk L. Planning technologies for the preparation of high school teachers based in the experience of European countries : Study of problems in modern science: new technologies in engineering, advanced management, efficiency of social institutions. Monograph : edited by Shalapko Yuriy, Wyszowska Zofia, Musial Janusz, Paraska Olga. Bydgoszcz, Poland : University of Technology and Life Sciences, 2015. 762 p. С. 749–760.